

Universiteit Utrecht

40ste

**Farmaceutisch
Historische
Dag**

**STICHTING
FARMACEUTISCH
ERFGOED**

Vrouw en Farmacie; Verleden, heden en toekomst

Prof. Toine Pieters

Descartes Centre for the history of the sciences and the humanities

In memoriam Sonja Keizers

19/6/1967- 26/9/2023

Universiteit Utrecht

[Faculteit Bètawetenschappen
Farmaceutische Wetenschappen]

Programma

40ste Farmaceutisch Historische Dag

- 10.00 – 10.25 uur Introductie en schets van de dag: Prof. Toine Pieters, dagvoorzitter
De ontwikkeling, verdeling man-vrouw in de farmacie, in cijfers, van de laatste 100 jaar
- 10.25 – 10.55 uur Charlotte Jacobs (1847-1916), *eerste vrouwelijke apotheker* in Nederland en Nederlands-Indië. Dr. Annette Wierper-Jenowein. Journalist/schrijver
- 10.55 – 11.25 uur Aaltje Visscher, de eerste gediplomeerde apothekersassistente. Dr. Minie Baron, historicus, gespecialiseerd in de geschiedenis van de gezondheidszorg
- 11.25 – 11.50 uur Korte film met interview met oud-apothekersassistente, mevr. Loes Roman-Plouvier. Afgesloten met kort commentaar op de laatste decennia – als aanvulling - door Liesbeth Muller, apothekersassistent
- 11.50 – 12.30 uur Het geslacht van de wetenschap. Vrouwen en hoger onderwijs in Nederland. Prof Mineke Bosch, em. Hoogleraar geschiedenis RUG, Voorzitter Vereniging voor Gendergeschiedenis
- 12.30 – 13.45 uur Lunch
- 13.45 – 14.20 uur De tweeslachtigheid van het verschil, verleden en heden. Verschillen tussen mannen en vrouwen in ziekte en gezondheid. Prof Toine Lagro-Janssen, hoogleraar Gender & Women's Health, KUN.
- 14.20 – 14.55 uur Het geneesmiddelengebruik: Zijn er verschillen in de effectiviteit en bijwerkingen tussen de geslachten? Dr. Loes Visser, apotheker-farmacoepidemioloog.
- 14.55 – 15.30 uur De ontwikkeling van de anticonceptiepil. Prof. Toine Pieters, hoogleraar Farmaceutische Geschiedenis, UU.
- 15.30 – 16.00 uur Think big, start small - inclusie in de zorg. Drs. Veerle Smit, arts. CEO van o.a. Compendium Geneeskunde en Dokters op hakken.
- 16.00 uur Afsluiting symposium. Prof. Toine Pieters
- 16.00 – 17.30 uur Borrel met napraat

Tien jaar Farmaceutisch Historische Dagen 1982-1991

onder redactie van
Henriette A. Bosman-Jelgersma

ROTTERDAM
ERASMUS PUBLISHING
1992

Lenny Rayner Alysa

HET JAAR 1881...

O...EN HEEFT U MISSCHIEEN WAT VLUgzOUT VOOR M'N MAN...

...Hij viel FLAUW TOEN Hij ZAG DAT DE APOTHEKER EEN VROUW IS...

diank

De Mededeling
Hans Blok
-uit het 1950
blz. 6

Bij Mevrouw de Apothekeres

door HILDA HANNES

Het je al ooit een apothek bekeken en getracht er de karaktertrekken van te vinden? En is het je dan niet opgevallen, dat er een verhouding bestaat tussen het strenge uitzicht van de apothek en het beroep dat er uitgeoefend wordt?

De muren zijn bekleed met schabber en schabbefjes, daarop stonden vroeger ontelbare potten en potjes, flessen, botten met barbaars onleesbare namen; nu liggen er dozen en busen en capsules specialiteiten bij met opschriften als crocodillenstaarten. Op de verkoopafdel is het net, eerder, je mag al bij zijn, als er enkele schoonheidsproducten tussen te vinden zijn.

dat komt omdat een apothek een gestreng plaats is, waar met de grootste zorg overgrote verantwoordelijkheid gedragen wordt en waar met wetenschappelijke ernst de gezondheid van het mensdom in flesjes en pastillen voorbereidbaar wordt gemaakt. Wat een ramp zou het zijn, moesten de apothekers onkundige lieden zijn! Een domme of vertroede bediende kan er nog al door, zelfs een niet bij te verstand advocaat. Een lichtzinnige, niet deskundige apotheker, dat is een eenvoudig dodelijk. Dat weten de apothekers ook en het beste middel om zelf gewetenloos te werken en de klanten vertrouwen in te boezemen, zo heeft men steeds gedacht, is de apothek te maken tot een gestreng beroepsaand, zonder gevoel, zonder stierlijkheid of enige afleiding. Zo is het altijd geweest, en zo is het nog over het algemeen. Hier en daar gaat echter een straal van een nieuwe dageraad op. Die straal komt uit de richting van de voorwielige beregelingen.

Ochtings had ik een versterking in die zin. Bij vrienden van vrienden niet uitgenodigd ben ik ontvangen geworden bij een apothekeres die haar apothek van boven tot onder zelf ingricht had, in een nieuwe industrievij, niet ver van haar geboortepoord, in Holland.

Mooi was het in alle geval, en aangenaam. Wat de klanten er als klanten over denken wreef ik niet, maar ik vermoed dat ze zeggen zoals ik edle juffrouw weet, nog meer en kan het was anders dan normaal verlopen. Zij moest een geleerd en goed mens zijn. Zij voel zeker mijn zorgen mee, terwijl zij het doktersroep uitvoert. Die indruk moet trouwens wel versterkt worden door het minnelijk en net voorkomen van de apothekeres en haar assistenten. Een zonnige jurk een witte schort een hartelijke blik een jonge glimlach en een begripvol woord.

Mijn tuinte onderhoud ik zelf, zegt de juffrouw de apothekeres, en men kan merken dat het praktisch aan hoord gelegd wordt: geen paadjes en perkjes, maar wel en lange de borden welverzorgde in soot en kleur met witte-wisselende bloemen, zonder de al te strenge rugmat van afhankelijkheid, bederf of boorden. Alles getuigt er van fijnzinnigheid en eerbied voor de vrijheid. Die getuigen heeft ook de tuin van zijn cespitaren overgeleerd.

Pharmaceutische assistentes als alle engelen
Het moet nu eens uit zijn met dat liefdewerk

REVOLVERHELD SCHOOT VAAK

Eis twee jaar en zes maanden

ASSISTENTEN WILLEN VIJFTIG PERCENT MEER LOON
Vrouwenrebellie in de apotheken

Statusberoep voor dure meisjes werd gewoon zwaar werk

Verantwoordelijk

Reclamebureau
Wojng begrip
door Piet van Seeters

Charlotte Jacobs Instituut

Wat wil de * * * * *
„Algemeene Apothekers-
Assistenten-Bond”? * *

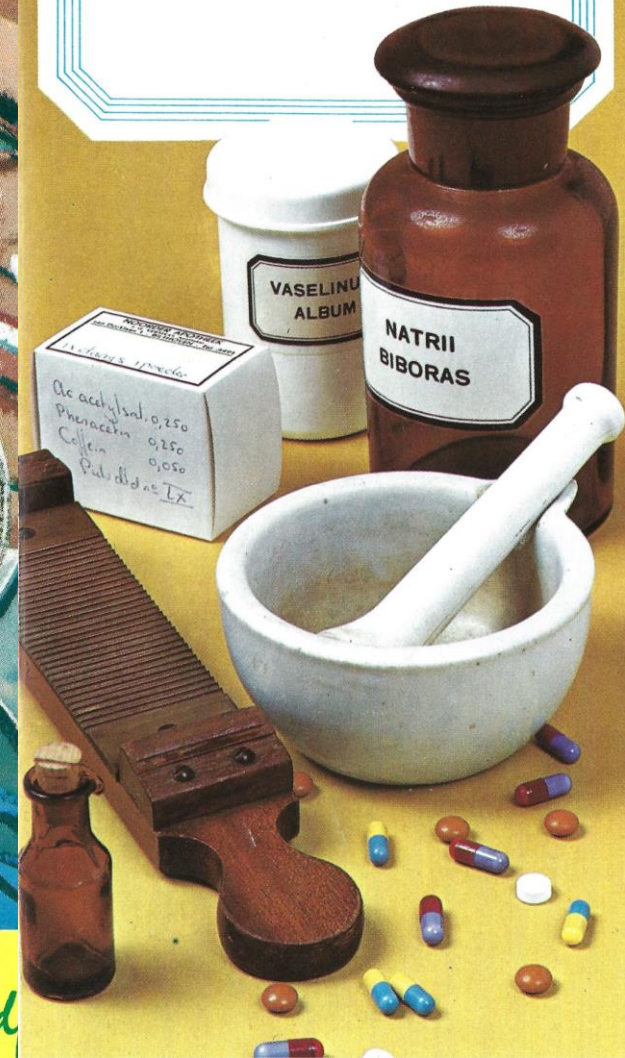
Servatis.
A. Snothage
de Rijnstraat 41
's Gravenhage

WITTE RAVEN *jeugd*

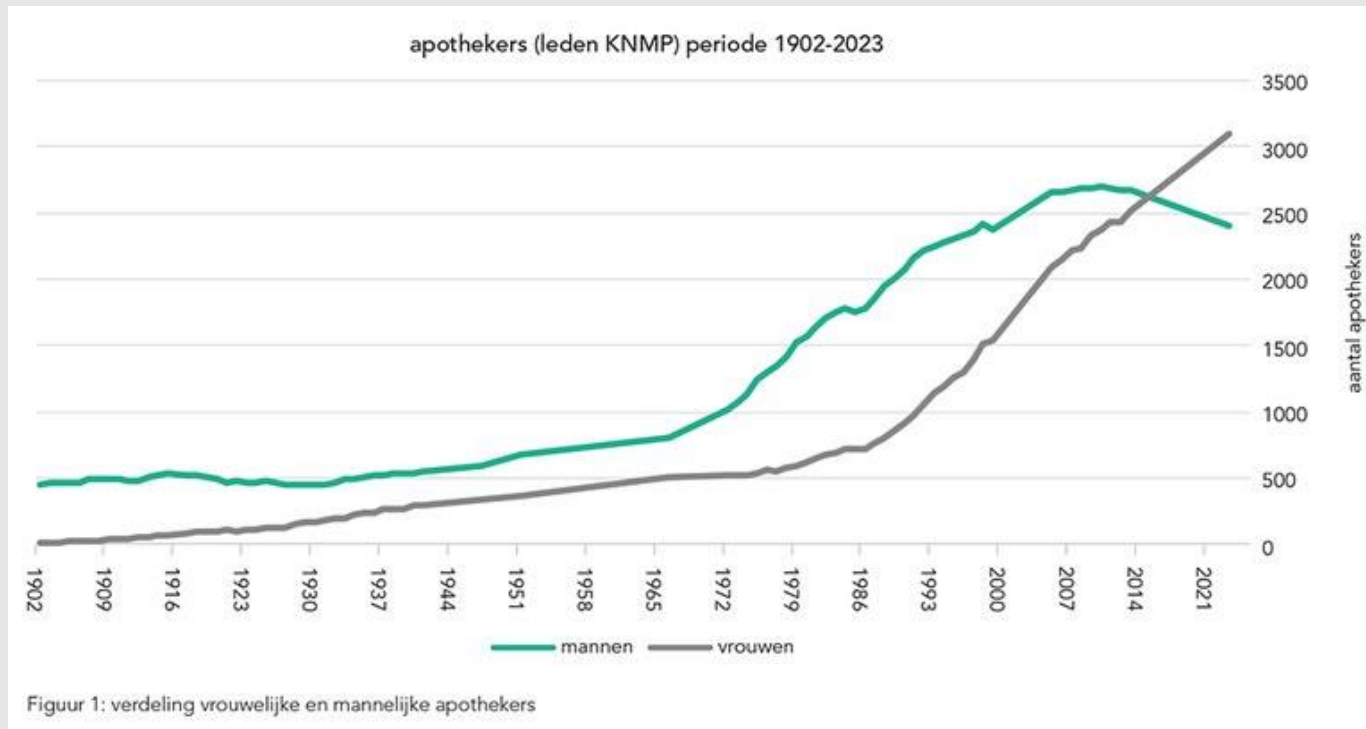
apothekers- assistente

Een niet-alledaags beroep

Universiteit Utrecht

Vrouwen in de farmaceutische praktijk: de apothekers

**Inmiddels is 56%
van de apothekers
in Nederland vrouw**

Vrouwen in de farmaceutische wetenschap: de hoogleraren (1)

■ Hoogleraren RUG Farmacie 1945 – 2015

■ Mannen: 42

■ Vrouwen: 4

	De Jong – van den Berg, Lolkje	Hoogleraar: Sociale farmacie en Farmacoepidemiologie	1998 - 2013
	Verpoorte, Elisabeth	Hoogleraar: Analytische chemie en Farmaceutische analyse	2003
	Schmidt, Martina	Hoogleraar: Moleculaire Farmacologie	2009 -
	Groothuis, Geny	Hoogleraar: Geneesmiddelmetabolisme en Toxicologie	2009 -

■ Hoogleraren UU

■ Mannen: 61

■ Vrouwen: 3

	Langejan, Maria	Hoogleraar: Farmaceutische Analyse	1980 - 1980
	Schutjens, Marie-Helene	Bijzonder hoogleraar: Farmaceutisch recht	2000 -
	Mazereeuw, Rosalinde	Hoogleraar: Experimentele farmacologie	2015 -

Henk Buurma red.

Vrouwen in de farmaceutische wetenschap: de hoogleraren (2)

■ Hoogleraren Leiden Farmacie 1945 – 1988 (opheffing farmacie)

■ Mannen: 20

■ Vrouwen: 2

	Steenhauer, Anna Johanna	Buitengewoon hoogleraar: Toxicologie en Gerechtelijke scheikunde	1949 - 1964
	Bosman-Jelgersma, Henriette	Bijzonder hoogleraar: Geschiedenis der farmacie	1983 - ?

■ Hoogleraren UvA Farmacie 1945 – 1988 (opheffing farmacie)

■ Mannen: 7

■ Vrouwen: 1

	Van Arkel, Cornelia	Hoogleraar: Farmaceutische scheikunde en het Chemisch onderzoek van plantaardige en dierlijke grondstoffen en de daaruit bereide preparaten	1945 - 1972

Henk Buurma red.

Ontwikkelingen sinds 2015 in Utrecht (uit visitatierapport)

Aantal vrouwelijke hoogleraren 2016	2	Aantal vrouwelijke hoogleraren 2021	5
Aantal mannelijke hoogleraren 2016	21	Aantal mannelijke hoogleraren 2021	20
Associate professor (vrouw) 2016	7	Associate professor (vrouw) 2021	10
Associate professor (man) 2016	14	Associate professor (man) 2021	10

Henk Buurma red.

Ontwikkelingen m.b.t. promoties in Utrecht

Farmacie Utrecht; Periode 2012 – 2021 (uit: visitatierapport)

- 178 mannelijke promovendi ingestroomd
- 213 vrouwelijke promovendi ingestroomd (54%)
 - Ter vergelijking: CBS: vrouwelijke gepromoveerden
 - Gepromoveerden 1991: 339 vrouwen: 17.9%
 - Gepromoveerden 2021: 2612 vrouwen: 50,0%
 - Gezondheidszorg/ welzijn: van 24,0% (113) naar 60,1% (1195)
 - Techniek en industrie en bouwkunde: van 6,3% (18) naar 30,5% (188)

Henk Buurma red.

Universiteit Utrecht

[Faculteit Bètawetenschappen
Farmaceutische Wetenschappen]

[APOTHEEK2023 \(vimeo.com\)](https://vimeo.com)

Universiteit Utrecht

[Faculteit **Bètawetenschappen**
Farmaceutische Wetenschappen]